'DORST ACHTER DE DIJKEN'

Verdroging en waterkwaliteit grootste problemen

Voor de circa 750 deskundigen, politici en burgers die dit voorjaar tien regionale duurzaamheidsdebatten en vier workshops over (drink)water bijwoonden, zijn verdroging en de slechte waterkwaliteit de grootste problemen. Dit blijkt nu het verslag verschenen is. De 50 pagina's tellende globale weergave van de discussies worden na de zomer aangeboden aan de leden van de vaste Kamercommissie Waterstaat ter voorbereiding van de behandeling van de Vierde Nota Waterhuishouding.

De 'waterdebatten' zijn opgezet met financiële steun van de Nationale Commissie voor internationale samenwerking en Duurzame Ontwikkeling (NCDO). De uitvoering lag in handen van de centra voor internationale samenwerking (COS), milieufederaties en de Provinciale Consulentschappen Natuur- en Milieu-educatie. Het Waterpakt coördineerde het project.

Volgens Jan de Wit van het Waterpakt kwamen een achttal thema's regelmatig terug tijdens de debatten. Veel gepraat is er bijvoorbeeld over waterbesparing. Om die besparing te realiseren, zijn financiële prikkels in de vorm van een progressief watertarief en het invoeren van een liefst zo breed mogelijk waterspoor nodig, vonden veel aanwezigen. Slechts een enkeling trok de effectiviteit van deze instrumenten in twijfel.

Over het invoeren van een tweede waterleidingnet, zuiver voor huishoudwater, waren de meningen verdeelder. Als kritische kanttekeningen werden genoemd: de hoge kosten en twijfels over het uiteindelijke positieve effect op het milieu. De voorstanders komen uit met name die gebieden waar grondwater als bron voor het drinkwater gebruikt wordt.

Het belang van ruimtelijke ordening ('water als ordenend principe') werd breed gedragen. Veel aanwezigen waren voorstander van het afkoppelen van verhard oppervlak van riolen. De plannen om een gescheiden rioolstelsel (voor huishoudelijk afvalwater en regenwater) aan te leggen met minder kansen op riooloverstorten bij hevige buien, kreeg bijval. Ook werd aandacht gevraagd voor een natuurlijker peilbeheer. Het aanleggen van nieuwbouwwijken onder NAP, waardoor voortdurend gepompt moet worden om het gebied droog te houden, kreeg de nodige kritiek.

Tijdens verschillende debatten werden gemeenten aangespoord om zich actiever op te stellen als het om aan water gerelateerde problemen gaat, zowel planologisch als via duurzaam bouwen en het afkoppelen van verhard oppervlak.

Het omschakelen van grond- naar oppervlaktewater voor de bereiding van drinkwater leverde nogal wat discussie op. Sommige waterleidingbedrijven verzetten zich hier fel tegen, onder meer vanwege de extra kosten van zuivering van het vervuilde oppervlaktewater. In sommige gebieden lijkt de omschakeling vanuit het oogpunt van verdroging steeds noodzakelijker.

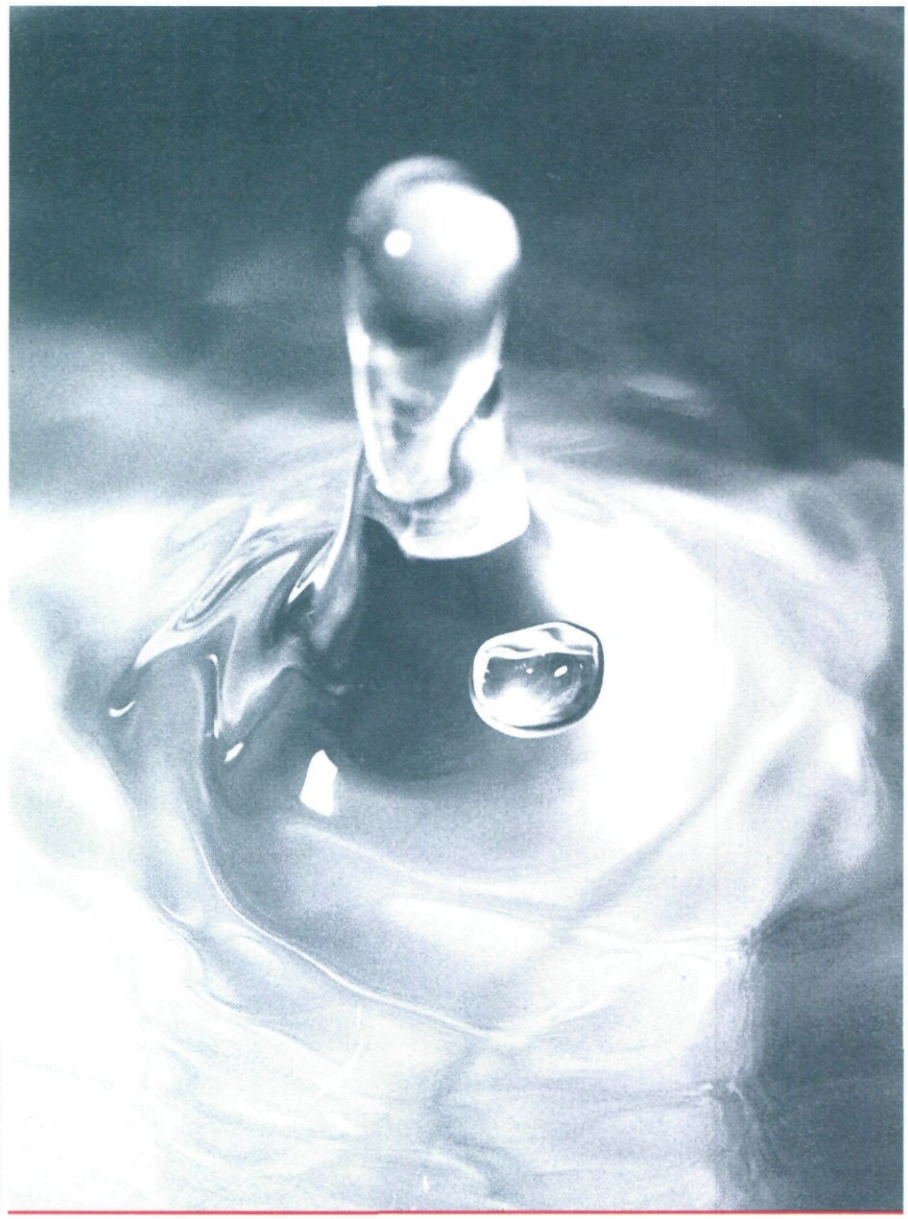


FOTO: ELMER SPAARGAREN

Andere belangrijke thema's waren de marktwerking, de rol van de landbouw en de waterkwaliteit in het algemeen.

Twee waterproblemen sprongen er dus uit: verdroging en de soms slechte waterkwaliteit. De afgelopen eeuwen probeerden we zo snel mogelijk het water in Nederland naar de Noordzee af te voeren. Dit kan op de lange termijn tot waterschaarste gaan lei-

den. Volgens Dijkgraaf Hans van der Vlist van het hoogheemraadschap Uitwaterende Sluizen verspilt Nederland miljoenen kubieke meters oppervlaktewater, alleen omdat er geen systeem bestaat om het op te slaan. "We beschikken nog over voldoende en kwalitatief goed water. Dat halen we uit het Markermeer. Omdat we zeker zijn van de aanvoer van Rijnwater, is dat nu nog niet zo'n probleem. Als de Rijn door klimaatsveranderingen van smeltwaterrivier verandert in een regenwaterrivier, hebben we een robuuster systeem nodig. We moeten meer water opvangen in bekkens". Anderen propageerden een natuurlijker peilbeheer (peilverhoging) en het 'vernatten' van natuurgebieden.

Het stijgende waterverbruik door de groeiende bevolking en welvaart vormt een andere aanslag op de grondwatervoorraden. Waterleidingbedrijven, industrie en landbouw pompen te veel water op, aldus het Waterpact. Tijdens de discussies werd vooral de landbouw gebrandmerkt als waterverspiller vanwege de beregening en de snelle afvoer van het water. Veel politici en natuur- en milieu-organisaties pleitten tijdens de debatten voor een beperking van de grondwateronttrekkingen. "De drinkwaterbedrijven kunnen meer oppervlaktewater gaan gebruiken voor de drinkwatervoorziening", aldus D66-Tweede Kamerlid Marijke Augusteijn. Karst Hoogsteen van Waterleidingmaatschappij Drenthe ontkende voor een belangrijk deel de schaarsheid van het grondwater. "Er is voldoende aanwezig. Het dient echter op de juiste plaats gewonnen te worden". En voor vrijwel iedereen was het tijdens de debatten duidelijk dat het geschikt maken van oppervlaktewater voor drinkwater erg kostbaar is.

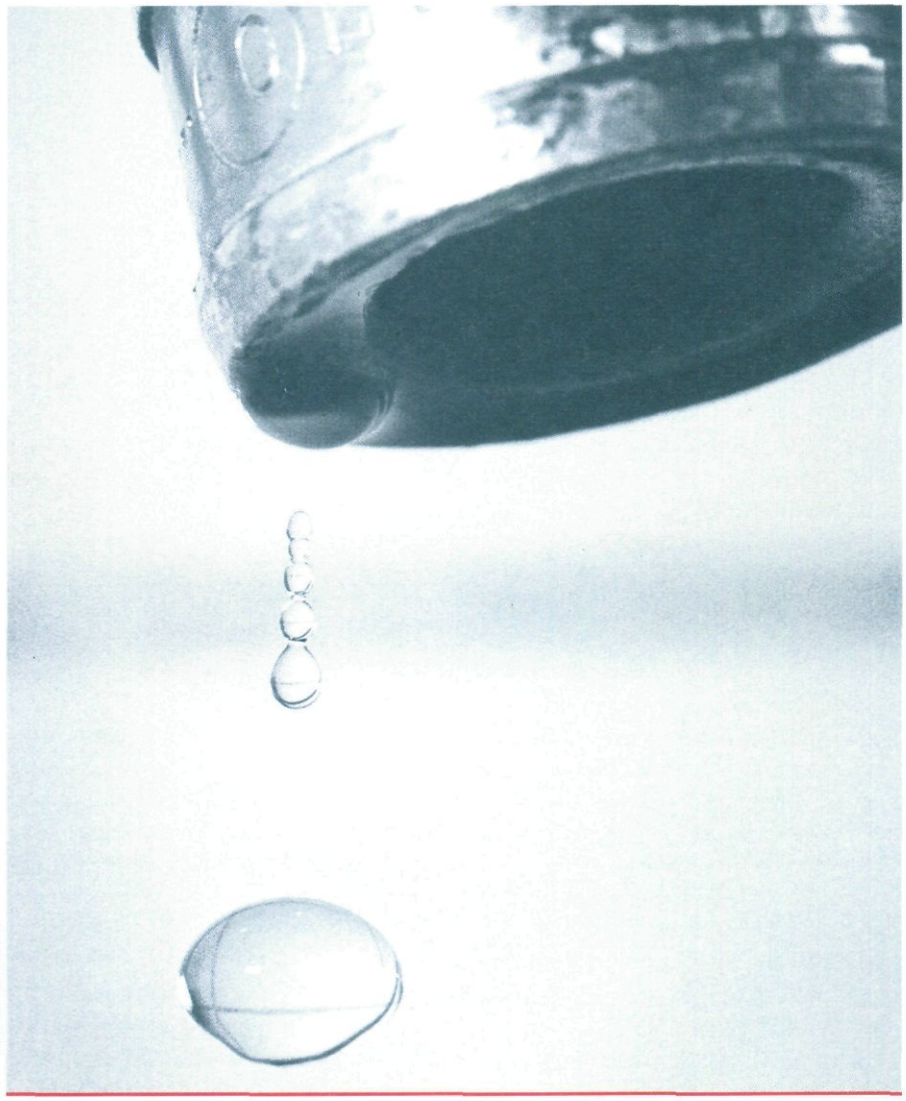


FOTO: ELMER SPAARGAREN

Kwaliteit

Als tweede grote probleem kwam de soms slechte kwaliteit van oppervlakte- en grondwater naar voren. PvdA-Tweede Kamerlid Jaap Jelle Feenstra vindt dat de diffuse vervuilers meer moeten worden aangepakt, ook in internationaal verband. Zijn CDA-collega Jacob Reitsma was het met hem eens. Volgens Johan van der Laan van het Waterbedrijf Gelderland komt de drinkwatervoorziening steeds meer in de knel door het hoge nitraatgehalte, een gevolg van overbemesting door boeren.

Reitsma denkt ook aan internationale afspraken over lozingen.

"We kunnen pas eisen stellen aan omringende landen als we zelf ook ons best doen én resultaten boeken. Gebiedsgerichte maatregelen kunnen in dat opzicht iets toevoegen aan het internationale beleid".

De rol van de consument stond ook ter discussie. De burger moet meer bij de waterhuishouding betrokken worden. De aanleg van huishoudwatercircuits vonden veel mensen een goed idee. Maar vooral de waterleidingbedrijven wezen op de hoge kosten en de mogelijke problemen met de volksgezondheid.

Hogere waterrekening bij allochtonen

Allochtonen hebben vaak een hogere waterrekening dan hun Nederlandse buren. In Amsterdam gebruikt een autochtoon gemiddeld 129 liter water per dag, een Turk 160, een Marokkaan 177 en een Surinamer 190 liter. Volgens directeur George Panka van het Multicultureel Instituut Utrecht is waterbesparing onder etnische groepen geen belangrijk gesprekspunt. "Waterbesparing wordt gezien als iets alternatiefs.

Etnische groepen zien water als iets sacraals. Ze weten dat ze er zuinig mee moeten zijn, maar als ze het gekregen hebben, willen ze ervan genieten".

"Water is te goedkoop"

Tijdens bijna alle debatten was te horen dat water te goedkoop is. Een hogere prijs kan het gebruik terugdringen, zo was de algemene mening. CDA-wethouder in Zuidlaren Toos Jongsma is voorstander van de koppeling van het rioolrecht en de afvalstoffenheffing aan de waterprijs. "De invoering van dit waterspoor kan een wezenlijke aanzet zijn tot waterbesparing". PvdA-Tweede Kamerlid Servaas Huijs stelt een gestaffelde waterprijs voor. Voor de eerste 40 kubieke meter water betaalt de consument f.2,50 per persoon. Daarboven moet hij of zij per kubieke meter water steeds meer betalen. De grootste verbruikers zouden flink in de buidel moeten tasten. Zo'n systeem zou voor zowel de gewone consument als de boer en de industrie moeten gaan gelden.

Tijdens de debattenserie bleek dat het thema 'water' breed is en iedereen aangaat. Dick de Jong van het International Water and Sanitation Centre: "Wij maken ons druk om hoge tarieven, terwijl er in ontwikkelingslanden jaarlijks drie miljoen mensen sterven door verontreinigd water te drinken". ¶